



Augustus 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Wetsvoorstel Leeruitkomsten – nog eens verder bekeken – dus liever niet

STUDIELAST, CREDITS EN UNITS & ANDERE BESCHOUWINGEN

EEN ALTERNATIEF...

VOORSTEL: WEG MET 'STUDIELAST' – EN DAN WEL 'STUDIELUST'

1 Inleiding

In dit document worden de meest belangrijke zaken uit LeiDocument 80 in het kort weergegeven, om degenen die meer willen weten op het juiste spoor te zetten.

Ook nu weer hebben we een aantal fouten en omissies getraceerd in de wetgeving, maar we doen eveneens een aantal voorstellen. Deze worden in de kaders vermeld zodat ze meer opvallen.

2 Terug naar 2011 en 2013: 'Goed verkort' – en een onderzoek naar 'studielast'

Uit het onderzoek van de Inspectie uit 2011 naar hoe instellingen omgaan met de 'studielast' bleek aan de hand van een aantal casussen dat er toch wel degelijk diverse vraagtekens bij de verantwoording konden worden geplaatst bij het aanbieden van hbo-bacheloropleiding in drie jaren.

Vervolgens was ook het rapport van de Commissie Rinnooy Kan verschenen over het onderzoek naar de toekomst van het hoger onderwijsstelsel. Een van de aanbevelingen was om te gaan bezien hoe opleidingen meer flexibel zijn aan te bieden. Daarmee werd het rapport 'Goed Verkort' verlost van een vervolgonderzoek en allerlei ingewikkelde discussies.

3 Onderwijseenheid als begrip in de wet niet vermeld... maar wel van de variant...

In het experiment rond de leeruitkomsten is veel te doen geweest over de mogelijkheden om onderwijseenheden als instelling en opleiding meer zelf en flexibel in te vullen en deze daarbij van leeruitkomsten en competenties te voorzien, om er vervolgens een aantal studiepunten aan te moeten en kunnen verbinden.

Er is en komt echter geen definitie van het begrip 'onderwijseenheid' in de wet voor. Dat is heel opmerkelijk omdat nu een variant hierop in het wetsvoorstel is bedacht. Die krijgt wel gewoon een definitie mee waarin het begrip onderwijseenheid in formele zin wordt gebruikt. Dat dit een duidelijke omissie is, is in andere stukken al verder toegelicht en daarom laten we het hier even bij.

4 Eenheden bij een opleiding

De keuze hoe en wat als het gaat om het opknippen is geheel aan de instelling zelf. De consequentie is dat gelijke opleidingen bij verschillende hogescholen daarmee op hun geheel eigen wijze aan de slag kunnen gaan.

5 Leerjaar nog opportuun – en andere begrippen bij de indelingen...?

Naast het begrip 'studiejaar', van 1 september tot en met 31 augustus, komt in de WHW (twee keren slechts, dat dan weer wel...) het begrip 'leerjaar' om de hoek kijken. Dit wijst nadrukkelijk op het hebben van een vaste indeling. Dat is bovendien een 'maat' die naast begrippen als 'propedeutische fase' en 'postpropedeutische fase' kan worden gebruikt.

Het begrip 'leerjaar' komt alleen in beeld als het gaat om een aanpassing van het wettelijk collegegeld voor bepaalde opleidingen waarmee wellicht de instroom wordt gestimuleerd en voor andere mogelijkheden die een instellingsbestuur ziet.

Interessant is dan wel weer dat op de website van de Rijksoverheid niet wordt gesproken over 'leerjaar' maar over 'studiejaar': 'Volgt u een opleiding voor een volledige onderwijsbevoegdheid?'

Dan betaalt u in het 1e en het 2e studiejaar van de bacheloropleiding de helft van het wettelijk collegegeld'.

Dat klinkt al een stuk beter, maar hoe zit het dan met degenen die per 1 februari instromen? Het betreft een start halverwege het formele studiejaar van 1 september tot en met 31 augustus. Gelukkig staat er op diezelfde webpagina ook nog een andere versie van deze boodschap: *'Dan betaalt u in het eerste jaar de helft van het wettelijk collegegeld. Gaat u een lerarenopleiding doen, dan betaalt u de eerste 2 jaar de helft van het wettelijke collegegeld'.* Juist ja, dus 'jaar' als maat.

Zou het dan niet veel beter zijn om te spreken van 'inschrijvingsjaar'? In de WHW gebruikt men 'jaar van inschrijving', maar goed, dat begrip heeft een andere connotatie.

6 Geen propedeuse bij beschikbare leerroute met allemaal eenheden van leeruitkomsten

Met het wetsvoorstel voor de leeruitkomsten mag een instelling besluiten geen propedeuse te programmeren – dus ook geen eerste leerjaar, geen eerste periode van 60 punten, geen eerste jaar van inschrijving, geen propedeutisch examen – als binnen de deeltijdse en/of duale opleiding door een student vanaf het begin een leerroute wordt gevuld met alleen maar eenheden van leeruitkomsten. Dat mag dus niet worden besloten als er ook structureel onderwijseenheden in voorkomen. Het gaat om een behoorlijk strenge eis teneinde geen propedeutische examens en geen propedeutische fase te mogen instellen als de hogeschool instelling dit een betere optie vindt.

7 Het begrip studielast: voor wie is de last bedoeld?

Er wordt in de WHW geen formele definitie verstrekt van dit begrip. Die is best te bedenken, met bijvoorbeeld een verwijzing naar de tijd die een student geacht wordt te besteden aan de studie, dus aan het volgen van onderwijseenheden van de opleiding. Daarbij zou mede het begrip 'gemiddeld' kunnen worden aangestipt, zoals dit heel vroeger wel in de kaders van de formele regelgeving werd gedaan, om aan te geven dat er nu eenmaal geen mogelijkheid is om per type student voortdurend een eigen WHW te maken.

Maar dan kijken we toch ook naar bepaalde passages uit een rapport over het onderzoek dat ResearchNed in 2013 uitvoerde op verzoek van OCW naar de wijze waarop ze dit proces dan ook concreet aanpakken. Daaruit blijkt dat een wettelijk voorschrift 'geduldig' is, net als het papier waarop de opleidingen hun verantwoording afleggen. In de annex is overigens de complete samenvatting van het onderzoek opgenomen, ter informatie.

8 In de OER over de studielast en gebruik van 'studiejaar' en rechten van de student

Formeel staat in de wet vermeld dat een student dan wel een extraneus zich dient in te schrijven voor een examen. Dat is in ieder geval het afsluitend examen en in voorkomend geval het propedeutisch examen. Maar het examen betreft een administratieve handeling nl. het nagaan door de examencommissie of alle onderliggende tentamens zijn behaald. Vraag is hier of met de inschrijving wordt bedoeld dat er vaste momenten zijn waarop de examencommissie aan de slag gaat en dat de betrokkene zich elke keer kan aanmelden, of dat er op elk moment een verzoek kan uitgaan naar de examencommissie om dit specifiek en persoonlijk te bezien.

9 Uit het rapport van ResearchNed uit 2013 – basis voor het experiment met leeruitkomsten

Wat belangrijk is om nadrukkelijk te vermelden is dat er vooral studenten uit deeltijdse en duale opleidingen bij het onderzoek zijn bevestigd, hetgeen meteen betekent dat de resultaten niet algemeen te gebruiken zijn. Die groep is mede benaderd omdat dit ook speelde bij het rapport 'Goed verkort' van de inspectie uit 2011 en met het oog op de plannen voor het experiment rond flexibilisering.

10 'Studielast' kan beter 'omvang' worden

We willen het begrip 'studielast' laten vervangen door een ander begrip nl. 'omvang'. Daarmee kan beter worden ingespeeld op een verdere flexibilisering van het systeem, samen met het gaan gebruiken van 'credit' in plaats van 'studiepunt' en 'unit' als vervanging van 'onderwijseenheid' (en dan dus ook van de 'eenheid van leeruitkomsten' aangezien het daarbij om een variant van de onderwijseenheid gaat).

11 Analyse van wat 'de studielast' met zich meebrengt...

Er staat in de wet dat de studielast van *elke* opleiding in formele zin door het instellingsbestuur wordt uitgedrukt in studiepunten. Dat is opmerkelijk. In de wet staat gewoon per reguliere oplei-

dingssoort en graad hoeveel studiepunten eraan zijn gekoppeld. Zo kent een bacheloropleiding in het hbo formeel 240 studiepunten en daarmee heeft een instellingsbestuur niks van doen gehad.

12 HBO-Bachelor in 3 jaren = bijl aan de wortel van de studielast?

Bij het vastleggen van de mogelijkheid om een hbo-Bachelor in een kortere tijd te doen, door te versnellen zoals de wetgever het formeel noemt, zijn maar liefst drie wetsartikelen betrokken. Er is eigenlijk heel eenvoudig een simpele regeling van te maken.

'Bijzonder' twee keer als rechtvaardiging gebruikt

In de artikelen 7.5b en 7.5d wordt het noemen van het aantal studiepunten in beide gevallen gekoppeld aan het begrip 'bijzonder', als reden of rechtvaardiging. In 7.5b is het de overheid die hierbij de hoofdrol speelt en alles eenzijdig heeft besloten, in 7.5d mag het instellingsbestuur de overheid overrulen door die 180 om te zetten in 240, zonder dat de overheid criteria heeft vastgelegd voor het kunnen hanteren van een versneld traject. Het daarvan vervolgens weer volledig afwijken is eigenlijk net scheppen van een vorm van tasten in het duister van de wet- en regelgeving.

'Traject' niet gedefinieerd

Tevens wordt een begrip gebruikt dat ook wel op andere plekken wordt ingezet maar verder geen enkele definitie kent en ook niet aan andere begrippen is gekoppeld nl. 'traject'. Is het een leerroute zoals nu in het wetsvoorstel staat? Is het een programma bestaande uit eenheden? Dat laatste zou het meest voor de hand liggen, dus een 'versneld programma'. Of met een andere omschrijving, met zoiets als: '... kan de opleiding aanbieden in een versnelde vorm...'. Bijzonder dus.

Versneld kan voor alle varianten

Aangezien hier wordt gesproken over een regeling voor een 'opleiding' in het algemeen, betekent het dat een versneld traject kan worden gebruikt bij voltijdse, deeltijdse en duale opleidingen.

De doelgroep wordt gevormd door vwo'ers (staat ten onrechte als groep in de kop van 7.9a) en anderen waarvan het instellingsbestuur vindt dat ze daarvoor in aanmerking komen.

De vraag is echter of dit ook zo is bedoeld. Versnelling kan bij deeltijd bijvoorbeeld via EVC.

Wetsvoorstel eenheden van leeruitkomsten

Het houdt dus in dat een versneld traject ook (straks...) mag worden gebruikt bij leerroutes in deeltijd en duala die volledig bestaan uit eenheden van leeruitkomsten. Ook hierbij moet een vraag worden gesteld nl. of dit de opzet van artikel 7.9a is voor deze doelgroep.

Croho en vermelding – vraagtekens...

Als een opleiding van deze optie gebruik maakt, dient dit in het Croho te worden vermeld. Dat gebeurt ook in het deel ervan waarbij bijzondere zaken kunnen worden vermeld. Echter, er wordt gesteld dat het gaat om 180 ECTS. Dat is derhalve drie keer (erg) fout:

- Het dient te gaan om 180 studiepunten;
- De opleiding zal, als men wil oplopen met de internationale afspraken, moeten vermelden dat de uiteindelijke studielast 240 studiepunten bedraagt;
- We kennen geen begrip ECTS in ons land. Men gebruikt wel EC bij vooral universiteiten, maar daarmee overtreedt men de wet. En dan nog: het gaat om ECTS credits, of kortweg credits.

Begrip 'studielast' wordt hiermee gewoon aangetast en onderuit gehaald

Het is in ieder geval zo dat de wetgever met die kronkelige redeneringen de eigen uitgangspunten rond het begrip studielast en het gebruik ervan volledig onderuit haalt. Het is nu aan de politiek om na te gaan wat de consequenties hiervan kunnen en moeten zijn, ook voor het wetsvoorstel rond de eenheden van leeruitkomsten.

13 'Studiepunten' moet 'studielast' zijn in de kop van het artikel

Het artikel 7.4 kent als kop 'Studiepunten'. Er wordt gebruik gemaakt van het meervoud. Er had ook 'Studiepunt' kunnen staan aangezien het artikel leunt op het gebruik van dit begrip. Maar het gaat eigenlijk helemaal niet om het begrip op zich. Het betreft het regelen van de 'studielast' op basis van een aantal punten rond het vormgeven van een opleiding en dan zou dus dit begrip in de kop dienen te staan.

In de begrippenlijst van de WHW staat bovendien een aantal 'begripsbepalingen'. Daarin komt ook het studiepunt ter sprake, met als omschrijving: 'studiepunt in de zin van artikel 7.4, eerste lid'. Het lijkt daarmee een soort cirkelredenering te worden, zonder dat duidelijk is wat nu eigenlijk de wettelijke definitie ervan is. De vermelding in de begrippenlijst is daarmee als overbodig te beschouwen, mede omdat een heleboel andere begrippen in de wet ook niet in die lijst zijn opgenomen.

Een poging zou overigens kunnen zijn: 'Studiepunt: eenheid voor het vaststellen van de omvang van een onderwijseenheid, met een studielast van 28 uren'... als de overheid hiermee per se zou willen doorgaan...

14 Studielast is een zeer rekbaar begrip

Het is vaker gezegd maar gelijke eenheden bij verschillende opleidingen en zeker bij hogescholen hebben vrijwel nooit een gelijke studielast, als het gaat om het vertalen ervan naar een aantal studiepunten. Ook als er vergelijkbare tentamens zijn, kan er worden besloten de zwaarte ervan verschillend mee te wegen bij het examen. Of daar wel eens uitgebreid onderzoek naar is gedaan, dat weten we niet. Maar als er gezamenlijke programma's zijn moet men dit wel hebben uitgezocht.

15 Pas naar hoofdfase na het hebben behaald van propedeutisch examen – zegt de wet

Het lijkt hier buiten de orde, maar een interessant onderwerp bij allerlei studiedagen is altijd het al dan niet kunnen en mogen beginnen aan de post-propedeutische fase, de hoofdfase dus (en soms de afstudeerfase genoemd...). Er staat namelijk in de wet dat er rond die overgang een drempel bestaat (artikel 7.30). 'Voor de *inschrijving voor een bacheloropleiding na het propedeutisch examen* geldt als *eis* het bezit van een *getuigschrift van het met goed gevolg afgelegde propedeutisch examen van die bacheloropleiding of van het met goed gevolg afgelegde propedeutisch examen dat die bacheloropleiding en een of meer andere bacheloropleidingen gemeen hebben.*'

Interessant is zonder meer dat er staat 'inschrijving *na* het propedeutisch examen'. Wat moeten we ons hierbij voorstellen? Het propedeutisch examen wordt in de wet genoemd maar niet nader omschreven en toegelicht – en dus ook niet gedefinieerd.

Wanneer is dan het propedeutisch examen behaald en hoe wordt het afgenomen? Er staat niets meer in de wet hierover vermeld. Maar ook hierbij is die verwijzing naar de eenheden die samen de eerste 60 punten vormen, bruikbaar. Als deze eenheden met voldoende resultaat zijn afgerond, is daarmee formeel en in kennelijke wettelijke zin het propedeutisch examen behaald.

Kop van het artikel: wat is een postpropedeutische fase...

Het is overigens raar geformuleerd. Wordt hier eigenlijk niet iets heel anders bedoeld want in de kop van het artikel staat '*postpropedeutische fase*' maar dat begrip staat helemaal nergens vermeld in het artikel zelf. Dat is erg raar en onbegrijpelijk. Moet de kop dan anders zijn, bijvoorbeeld 'Deelname aan het afsluitend examen'?

16 Wat is het afsluitend examen: over alle studiepunten of zonder de eerste fase?

Is het afsluitend examen het constateren of *alle* studiepunten van de opleiding zijn behaald? Bij Ad-opleidingen kan dat niet anders omdat er geen propedeutische fase is. Maar bij de hbo-bacheloropleidingen kan het evenwel ook gaan om de 180 punten van de postpropedeutische fase. Dat laatste lijkt voor de hand te liggen omdat in lid 2 van dit artikel staat dat het gaat om het gaan meedoen aan het afsluitend examen.

Wat betekent dit voor de leerroute met eenheden van leeruitkomsten? Onduidelijk...

Voor het wetsvoorstel rond de eenheden van leeruitkomsten kan het bovenstaande van belang zijn! Als er een bachelorleerroute is met alleen maar eenheden van leeruitkomsten, kan de instelling besluiten daarin geen propedeutische en dus ook geen propedeutisch examen op te nemen. Daarmee blijft alleen het afsluitend examen over. Maar omdat een van de argumenten voor het wetsvoorstel is dat studenten zelf de volgorde van de eenheden mogen vaststellen binnen een studieplan kunnen zowel de eerste 60 als de resterende 180 studiepunten voor iedereen verschillend geprogrammeerd zijn. Wat gaat men dan doen, met het afsluitend examen? Het ligt in dit geval voor de hand om alle 240 studiepunten te nemen.

Maar als deze student een leerroute kiest die een of meerdere reguliere onderwijseenheden gaat bevatten als de betrokkene een of meer eenheden van leeruitkomsten inlevert, hoe dan te handelen? En als de eerste 60 punten behoren tot eenheden van leeruitkomsten en de rest niet meer

(allemaal)? Ook dan zal het wel uitdraaien op alle 240 studiepunten. Toch graag ter overdenking meegeven als het wetsvoorstel wordt doorgezet.

Geen alternatief van P-fase hierbij in de wet

Opmerkelijk is tevens dat de wetgever hier niet meldt, zoals als op andere plekken en aangeeft dat als de universiteit geen propedeutische fase wil, de eerste 60 punten van een wetenschappelijke bacheloropleiding gelijk zijn te stellen met zo'n propedeutische fase. Dat is van belang in het geval dat ergens in de wet wordt gesproken over bepaalde rechten op basis van het hebben van een propedeutisch getuigschrift.

Formeel beschouwd...

Als het propedeutisch examen nog niet is behaald (niet alle eenheden succesvol zijn afgerond) mag er *reeds de toegang tot het afleggen van een of meer onderdelen van het afsluitend examen* worden verleend. Wat betekent dit nu in formele zin, als zodanig?

Overigens, hier staat vermeld dat het gaat om 'onderdelen', maar al zoekend in de WHW komen we het begrip 'onderdeel' slechts een paar keer verdwald en op onduidelijke wijze tegen (los van het gebruik van 'onderdeel van de wet, een artikel of een regeling') in de onderwijskundige context. Het is hier een onjuist gebruik van dit begrip, zonder meer. Er wordt bedoeld: 'tentamens'.

Relatie met het wetsvoorstel

Omdat dit document aansluit bij het wetsvoorstel rond de eenheden van leeruitkomsten, moet ook dit artikel met die reden in ogenschouw worden genomen. Het is namelijk zo dat het weglaten van de propedeuse en dus het propedeutisch examen (en dan van een eerste periode van 60 punten) slechts mag als de student een leerroute kan volgen met alleen maar eenheden van leeruitkomsten. Als de leerroute ook in die zin onderwijseenheden bevat, dient de student ook te vallen onder dit artikel over de post-propedeutische fase.

Helaas, helaas... ergens anders staat iets anders qua bedoeling... dus... gaat het mis...

Het gaat om *artikel 7.54. Beperking inschrijving voor de postpropedeutische fase*

Het impliceert ook dat de propedeutische fase indien deze er is, een periode van 60 studiepunten omvat. Maar dat staat eveneens vermeld in de *algemene* beschrijving in de kop van de betreffende paragraaf 4 van de WHW (over bijzondere bepalingen inschrijving): *propedeutische fase: de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, de eerste periode in een opleiding met een studielast van 60 studiepunten.*

Dat geldt derhalve voor alle artikelen die onder deze paragraaf vallen! Daarmee is het een kwestie geworden van 'dubbelop' vermelden.

17 Over hoeveel studiepunten gaat het afsluitend examen van een Bachelor - voorstel

Er wordt verondersteld dat een hbo-bacheloropleiding 240 studiepunten als omvang heeft. Het afsluitend examen zou dan ook het beste passen bij die hoeveelheid.

Daarom is het voorstel om, naast dit keurig in het diplomasupplement te vermelden, simpelweg het afsluitend examen te beschouwen als inclusief 'het propedeutisch examen' dan wel 'het hebben behaald van de eenheden van de propedeutische fase als daaraan verbonden zijnde'.

18 Afsluitend examen voor degenen die doorstromen met een Ad-grad

Op basis van verdere afspraken over de omvang van een bacheloropleiding bedraagt het aantal studiepunten van de Ad-opleiding en het aanvullend bachelorprogramma minimaal 240 studiepunten. In het diplomasupplement wordt dit alles toegelicht.

19 Stimuleren en stimulansen door OCW... maar in handen van de instelling...

De overheid heeft in de afgelopen decennia herhaaldelijk geprobeerd de instellingen te stimuleren bij het sneller laten afstuderen van studenten. Hoewel, men wordt geacht in formele zin het geheel al zo studeerbaar als wat te hebben gemaakt, dus wat kan dan nog: minder eenheden, simpele tentamens, normen omlaag brengen, toetsen van kleinere eenheden, meer compensatie gebruiken... of meer begeleiden, meer lessen, meer... noem maar op. Meer eigen zaken inbrengen, werk zien als een minor, bijbaantje vertalen naar een keuzevak, dat kan ook allemaal.

Het geld is dus voor de opleiding, net als de diplomabonus. Maar laten we daar gewoon duidelijk over zijn, het is simpelweg een component van de bekostiging die door de overheid en de instelling structureel wordt meegenomen en ingeboekt. Het is net zoiets als bij de vorige systematiek voor

de bekostiging met de zgn. onderwijsvraagfactor waarbij een bedrag per uitvaller en per geslaagde werd uitgekeerd en snellere studenten voor een soort bonus zorgden – dus zoals het was bij het zgn. vermaledijde perverse systeem.

Bij flexstuderen kunnen door de vertraging ook allerlei eenheden komen te vervallen, vanwege de geldigheid van de resultaten als het gaat om het afsluitend examen. De betreffende student moet de eenheid opnieuw doen, met alle kosten en consequenties van dien. Het vraagt ook om een slimme planning van alle betrokkenen.

Misschien is het beter om een soort fonds in het leven te roepen voor studenten die buiten hun wil minder studiepunten kunnen behalen – beoordeeld door een studiebegeleider. Er kan vervolgens een bedrag aan de student worden terugbetaald, ter compensatie van hetgeen niet mogelijk was. Of dat geld kan worden ingezet als iemand hierdoor uit de studie loopt. Het is maar een suggestie, om goed te bezien wat met 'flexstuderen' ook weer allerlei 'rigide' scenario's kan opleveren...

20 Voorstel: Aantal studiepunten voor een opleiding 'harmoniseren' per 30 stuks

De huidige wetgeving wortelt voor het overgrote deel in hetgeen in de vorige eeuw is bedacht en is ondergebracht in een kader dat geldt voor zowel het hbo als het wo. Vervolgens is er stelselmatig geknipt en geplakt, met het schaven aan allerlei regelingen, hetgeen veel mensen doet uitroepen dat het een 'houtje-touwtje-document' is geworden. Onze analyses tonen dat ook regelmatig aan, al is het dan wel jammer in die aanpassingen weer fouten aan OCW-kant sluipen, zoals met de vernieuwing van artikel 7.25 (nadere vooropleidingseisen) en ook met bestaande artikelen die we in dit document aan de orde stellen.

In het kader van dit document over studielast en aanverwante zaken doen we het voorstel om voor het aantal studiepunten van een opleiding te komen tot een harmonisatie nl. het altijd zijn van een veelvoud van 30 stuks.

Dat is niet meer dan logisch omdat alle regelingen waarbij opleidingen te maken hebben, simpelweg uitgaan van de formele studie jaren, semesters (helft van een studiejaar, maar geen wettelijk begrip) en het werken met doorlopende leerwegen waarbij opleidingen aan elkaar dienen te worden geknoopt. Ook de studenten weten niet anders dan dat ze te maken hebben met periodes van 30 studiepunten.

De uitzondering voor de Ad-opleidingen om meer dan 120 studiepunten te omvatten, kan uit de wet worden gehaald.

21 Voorstel: Format afspreken voor verdelen van de studielast over een tijdvak

Nadat elk studiejaar (leerjaar) van een opleiding vanaf het begin 60 studiepunten omvat, blijft er een pakket eenheden over met een omvang van 30 studiepunten. Deze eenheden worden aaneensluitend op het laatste volledige jaar aangeboden in de eerste helft van het volgende studiejaar (dus in het eerste semester, een begrip dat de wet overigens helemaal niet kent).

22 Instroom per 1 februari en in het algemeen vertraging opvangen

Uiteraard vraagt een dergelijke afspraak om het vastleggen van allerlei regelingen die hiermee te maken hebben. Een aantal daarvan:

- Hoe wordt hierbij omgegaan met degenen die per 1 februari instromen?
- Wat betekent dit voor het betalen van het collegegeld?
- Moeten er twee telmomenten komen?
- Hoe dit vast te leggen in het Croho?

23 Deeltijd ook altijd aanbieden met de nominale duur?

Een specifiek aandachtspunt is of een deeltijdse Ad- of bacheloropleiding in ieder geval door iemand kan worden gevolgd op basis van de nominale duur, dus dat het programma onder alle omstandigheden wordt aangeboden in twee resp. vier jaar.

24 Voorstel: Project - opleiding en de varianten deeltijd en duaal – herzien en actualiseren

We hebben aangegeven dat naar onze mening het wetsvoorstel met betrekking tot het inzetten van specifieke onderwijseenheden als eenheden van leeruitkomsten van tafel kan en moet. Maar de opbrengsten van het experiment zijn absoluut heel goed te gebruiken voor een project dat zo snel mogelijk van start kan gaan en heel compact in de komende jaren is uit te voeren. Het gaat om het bezien wat we vandaag de dag onder een 'opleiding' kunnen verstaan en vervolgens na te

gaan welke criteria aan de deeltijdse en duale varianten zijn te verbinden – als we deze vormgevingen willen behouden.

De reden hiervoor is dat er in het wetgeving vrijwel niets is te vinden over deze criteria, terwijl er wel wordt 'gemorreld' aan zaken die er toch in terug te vinden zijn. Daarom is het ook het wetsvoorstel doorspekt met allerlei argumenten die niet zijn terug te voeren op wat er zoal bij de opleidingen kan en moet gebeuren. Het flexibiliseren van leerroutes kan alleen maar plaatsvinden als we weten wat de basis daarvoor is, om vervolgens te kunnen aangeven wat wel en niet kan. Nu wordt er bijvoorbeeld gewerkt met het compleet opknippen van deeltijdse opleidingen in losse semesters, om daarmee ook apart aan de slag te kunnen gaan. Op die wijze worden allerlei wettelijke uitgangspunten behoorlijk ondergraven.

Een plan van aanpak voor een dergelijk project is best snel op te stellen, met inzet van een aantal experts. Hier een aantal voorzetjes, voor degenen die ermee aan de slag kunnen en mogen gaan:

- Onderzoek wat er wordt verstaan onder een 'opleiding' – mede aan de hand van het voorstel om te gaan werken met 'units' en 'credits';
- Ga na wat de mogelijkheden zijn om 'units' onder een private vlag aan te bieden, op basis van de gedachte dat daarmee de actualisering ervan een dienst kan worden bewezen; gebruik daarbij ook het NLQF;
- Benoem doelgroepen van het hbo en wo en bezie welke kenmerken daarbij van belang zijn;
- Onderzoek of er naast de voltijdse, deeltijd en duale varianten ook andere varianten mogelijk zijn, denken aan 'higher apprenticeships' en 'remote learning';
- Ga na welke mogelijkheden er zijn voor dualisering van deeltijdse opleidingen voor werkenden;
- Bezie hoe werkpleklers verder kan worden ingevoerd, mede in samenhang met de regeling voor doelmatigheid en uitbesteding;
- Kijk naar de toelatingsvoorwaarden van deeltijdse en duale opleidingen;
- Onderzoek de mogelijkheden die er zijn om het werkveld daadwerkelijk een rol te geven in de vormgeving van opleidingen;
- Onderzoek welke varianten er zijn voor het inzetten van 'eenheden', op basis van nader vast te stellen criteria en randvoorwaarden;
- Bekijk welke andere scenario's mogelijk zijn met het inzetten van Ad-opleidingen;
- Bezie de status van het aanvullende bachelorprogramma voor Ad-bezitters;
- Ontwikkel een onderwijssysteem waarin ook certificaten die aan het NLQF zijn gekoppeld een eigen plek kunnen krijgen.

Het is maar een lijst met gedachten. Er kan zeker mee aan de slag worden gegaan, denken we.

25 Voorstel: doorsnijden koppeling studiepoint en studielast: invoeren 'credit' en 'unit' & niet meer hanteren van het begrip 'studielast'

Van studiepoint naar credit

Een toelichting op de transformatie van 'studiepoint' naar 'credit':

- '*Studiepoint*' heeft te maken met de tijd die de gemiddelde student krijgt toegewezen om een bepaalde opleiding te kunnen volgen en succesvol af te ronden. Een Ad-opleiding is veelal 120 studiepunten. Daarom gaat de overheid er vanuit dat de gemiddelde student het getuigschrift in twee jaren als nominale tijd kan behalen.
- '*Credit*' is vervolgens een maat voor het verwerven van de leeruitkomsten (eindtermen, leerdoelen, eindcompetenties) die aan een eenheid van een opleiding zijn verbonden, los van de programmering en de focus op een gemiddelde student. Als iemand een eenheid van vier (4) studiepunten binnen de reguliere in de wet vastgelegde opleiding met positief resultaat afrondt, ontvangt de betrokkene vier (4) credits. Het gaat dus niet om het geven van 4 studiepunten, voor alle duidelijkheid, om het verschil nadrukkelijk in beeld te brengen.

Het betekent dat er dus wel een aantal van 1680 klokuren is in een studiejaar maar dat het aan de instelling is om daar naar alle eerlijkheid en mogelijkheden qua studeerbaarheid de eenheden in op te nemen en te plannen, verdeeld over het studiejaar.

Het voorstel is dus om in plaats van studiepoint het begrip 'credit' te gaan gebruiken binnen de wetgeving voor het hbo en wo.

Van 'onderwijseenheid' naar 'unit'

We stellen verder voor om in plaats van het begrip 'onderwijseenheid' te gaan werken met het begrip 'unit', eveneens op basis van het internationale gebruik ervan en dus de herkenbaarheid.

Dus om die redenen is het beter om te gaan werken met 'units'. Onder het begrip 'unit' kunnen best altijd nog allerlei varianten worden ingezet, iets dat we moeten gaan onderzoeken in het project.

'Studielast' wordt 'omvang'

Maar dan zijn we nog niet waar we willen uitkomen met het definitief doorsnijden van de koppeling van de 'credit' met de studielast. Om dat zichtbaar te maken, dus het te concretiseren van die stap, is het van belang om niet meer het begrip 'studielast' te hanteren, en te vervangen door 'omvang'.

Dat is een neutraler begrip, net zoals de overheid het ook doet met 'traject', 'leerjaar' en 'periode', naar gelang het handig is voor de plek in de wetgeving.

Om dit in te zetten bij het artikel 7.4 is het voorstel om voor alle duidelijkheid een apart artikel in de wet op te nemen over de omvang van een studiejaar, te zien als het oude artikel 7.4, met daarna de nieuwe artikelen 7.4a en 7.4b waarin het dan draait om de credit – behandeld in de volgende paragraaf.

Hierbij onze voorzet, als voer voor juristen.

Nieuw

(en het oude 7.4 wordt 7.4a en 7.4b)

Artikel 7.4. Omvang studiejaar

- 1 Een studiejaar loopt van 1 september tot en met 31 augustus van het daarop volgende jaar.
- 2 Een studiejaar omvat 1680 uren die beschikbaar zijn het verzorgen van units.
- 3 In het geval een student of extraneus met een opleiding start na 1 oktober van een studiejaar, volgt hij een deel van het studiejaar waarbij de omvang van dit deel is gebaseerd op het aantal volledige maanden waarvoor hij gedurende het betreffende studiejaar staat ingeschreven.

De vernieuwing compleet maken...

En dan het nieuwe artikel 7.4a. Maar ook hierbij moet worden aangetekend dat het om een voorzet gaat en dat de juristen van de overheid er wel iets beters van weten te maken – dus 'formeel sluitend laten zijn'.

Artikel 7.4a Credit

1. De omvang van een opleiding wordt uitgedrukt in credits.
2. De omvang van een unit die deel kan uitmaken van een opleiding wordt door het instellingsbestuur uitgedrukt in credits.
3. De omvang van elk studiejaar bedraagt 60 credits in het geval de opleiding een veelvoud van 60 credits omvat.
4. In afwijking van lid 3 kan het instellingsbestuur bij deeltijdse opleidingen bepalen dat er tevens programma's worden aangeboden waarbij een of meerdere studie jaren minder dan 60 credits omvatten.
5. In het geval een opleiding geen veelvoud van 60 credits omvat, draagt het instellingsbestuur er zorg voor dat een studiejaar 60 credits omvat, met uitzondering van het laatste studiejaar dat 30 credits omvat. Het desbetreffende programma van 30 credits wordt aaneengesloten op het voorlaatste studiejaar aangeboden, in de eerste helft van het laatste studiejaar.
6. In afwijking van lid 5 kan het instellingsbestuur bij deeltijdse opleidingen bepalen dat het programma van het laatste studiejaar verspreid over het gehele studiejaar wordt aangeboden.

Vervolgens komen met een nieuw artikel 7.4b als het gaat om de spreiding van de units over een studiejaar, dus gebaseerd op lid 2 van het oude artikel 7.4.

Artikel 7.4b Studeerbaarheid

1. Een opleiding wordt zodanig ingericht dat een student of extraneus gedurende een studiejaar in voorkomend geval units met een gezamenlijke omvang van 60 credits kan volgen indien het units betreft waarvoor hij niet eerder binnen de betreffende opleiding ingeschreven heeft gestaan dan wel het tentamen niet eerder heeft afgelegd.

2. Indien een student of extraneus een opleiding volgt die geen omvang kent met een veelvoud van 60 credits, heeft betrokkene recht op een programma waarbij de eenheden aangesloten worden aangeboden met in het laatste studiejaar 30 credits in de eerste helft ervan.
3. Indien een student of extraneus vertraging oploopt tijdens de studie en daarmee het vastgelegde programma niet in de daarvoor vastgestelde nominale duur kan afronden, wordt in samenspraak met de examencommissie bezien op welke wijze vervolgens kan worden gestuurd om verdere vertraging te voorkomen.

26 Artikelen versnelde route als voorbeeld... maar er moet meer gebeuren... en 'fouten'

Fouten als het gaat om de artikelen rond de versnelde route bij de hbo-bacheloropleiding:

- Overigens moet uiteraard ook een extraneus hieraan mee kunnen doen, zoals het hier voor studenten staat.
- Tevens kan het begrip 'traject' worden vervangen door 'leerroute'.
- Het gaat hierbij niet om 'de student' maar degene die wil gaan studeren, dus 'de aspirant-student'. Iemand zal voorafgaande aan de start van deze leerroute toestemming moeten krijgen om deze versnelde leerroute te kunnen volgen, mogelijk na een specifiek onderzoek.
- Ook is voor alle anderen dan de vwo'ers opgenomen dat er een verzoek dient te worden ingediend. Kennelijk is men dit vergeten hier op te nemen.

Verkeerde verwijzing:

Daarbij kan ook worden meegenomen dat in artikel 7.13 over de Onderwijs- en Examenregeling wordt verwezen naar artikel 7.9a, maar dat daarbij de verwijzing niet klopt: 'Indien van toepassing: de regeling, bedoeld in artikel 7.9a, derde lid, tweede volzin.' Het moet zijn 'artikel 7.9a, tweede lid.'

Indikken drie artikelen naar één artikel

1. Een instellingsbestuur kan binnen een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs een leerroute aanbieden waarbij de units met een gezamenlijke omvang van 240 credits verspreid over drie studiejaar worden aangeboden.
2. Deze leerroute is toegankelijk voor degene die zich inschrijft op basis van een diploma als bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder a of b dan wel een op grond van artikel 7.28, tweede lid, bij ministeriële regeling als ten minste gelijkwaardig aangemerkt onderscheidenlijk naar het oordeel van het instellingsbestuur daaraan tenminste gelijkwaardig diploma. Degene die aan de in de eerste zin bedoelde voorwaarde en de overige voorwaarden voor inschrijving voldoet, wordt voor deze leerroute ingeschreven indien hij daarom verzoekt.
3. Het instellingsbestuur kan besluiten op diens verzoek een ander dan degene, bedoeld in het tweede lid, tot deze leerroute toe te laten indien deze persoon naar het oordeel van het instellingsbestuur blijkt heeft gegeven van voldoende geschiktheid voor deze leerroute.

27 Zij-instroom en tussentijdse instroom nog even bekeken

Het is eigenlijk een zij-tak van het systeem zoals het op dit moment voor het hoger onderwijs in elkaar steekt, met de daarbij passende wetgeving. Maar naast de reguliere instroom per 1 september, met als teldatum 1 oktober, zijn er behoorlijk veel studenten die zich laten inschrijven bij een nieuwe opleiding op een ander moment gedurende het studiejaar. In de wet wordt er eigenlijk totaal geen aandacht aan geschonken. Dat is ook wel voorstelbaar aangezien er in zo'n geval van alles en nog wat aanvullend moet worden geregeld. Het heeft echter wel van doen met de verdere flexibilisering van het systeem en het iemand niet te lang laten zitten op een plek die niet kansrijk is bij het voorspellen van het studentsucces.

Toch zou het goed zijn om gelet op uitval en vooral switch en andere scenario's dit mee te nemen in de voorgestelde beschouwing van wat nu eigenlijk een opleiding is.

28 'Eerste jaar van inschrijving' in de wet: opmerkelijke zaken...

Het enige dat duidelijk wijst op de notie die de overheid heeft met betrekking tot de tussentijdse en de zij-instroom, is dat er drie keer het begrip 'eerste jaar van inschrijving' in de wet staat, en dat is wat anders dan 'studiejaar'. We nemen aan dat het onder 'eerste jaar van inschrijving' dient te worden verstaan: De eerste 12 maanden nadat een persoon formeel is gestart met een opleiding. Dit begrip komt voor bij het uitbrengen van het studieadvies in het algemeen en het bindend studieadvies. Dat is dus het advies kan worden uitgebracht tijdens het eerste jaar van inschrijving

(voltijd dan wel duaal) voor de propedeutische fase¹. Dit is nog een overblijfsel van een discussie van heel veel jaren geleden naar aanleiding van de vraag naar 'hoe om te gaan met de studenten die ergens halverwege instromen' en dan eigenlijk ook best een BSA zouden moeten krijgen in plaats van zich weer gewoon na de zomervakantie te kunnen melden voor de studie, voor een geheel jaar. De overheid heeft daarvoor echter geen uitzondering gemaakt, met als consequentie dat 'studiejaar' is vervangen door 'eerste jaar van inschrijving'.

Instream met een ander diploma

Het enige andere plekje waar we dit begrip aantreffen is bij het zich aanmelden met een ander diploma dan we hier kennen: mbo, havo of vwo. De examencommissie kan het diploma onder de loep nemen, samen met andere zaken die worden aangedragen om de toelating op gelijkwaardige gronden te laten plaatsvinden. Zijn er twijfels, dan kan de toelating worden geweigerd als men vermoedt dat de benodigde reparaties niet mogelijk zijn in het 'eerste jaar van inschrijving'. De betreffende persoon moet vervolgens aan een toelatingsonderzoek meedoen.

Maar het opmerkelijke hierbij is dat een vergelijkbare situatie zich kan voordoen bij de 'nadere vooropleidingseisen' waaraan in voorkomend geval een instromende student moet voldoen. De examencommissie kan iemand toelaten als aan bepaalde eisen niet is voldaan maar er wordt daarbij verwacht dat de betrokken persoon dit wel lukt in de propedeutische fase dan wel de eerste periode van 60 punten².

Is het dus bewust dat de overheid zo handelt? Het lijkt erop dat men denkt dat iemand met een 'ander' diploma veelal tussentijds instroomt en daarom niet wordt geconfronteerd met een studiejaar maar een eerste jaar van inschrijving. Maar dat kan niet waar zijn, gelet op alle andere regelingen. Meenemen dan maar in een verder onderzoek.

¹ Ook hierbij doet zich weer wat vreemds voor bij het hbo. Het gaat om het eerste jaar van inschrijving voor de propedeutische fase. Echter, zonder een propedeutisch examen kan deze fase minder dan 60 studiepunten zijn, dus bijvoorbeeld 30 stuks. Maar in het betreffende artikel staat aan het eind dat als er geen propedeutische fase kan zijn zoals bij de Ad-opleiding, het gaat om de eerste periode van 60 studiepunten. Kortom, dit kan dus verschillend zijn geregeld voor de bachelor- en de Ad-opleidingen.

Tevens moet dan worden geconstateerd dat bij een bacheloropleiding met een door de instelling zelf gekozen fase van minder dan 60 studiepunten het ook nog steeds gaat om dat eerste jaar van inschrijving, dus een studiejaar met een omvang van 60 studiepunten. Hoe werkt dat in de praktijk?

Het negatieve bindende advies mag worden uitgebracht zolang het propedeutisch examen niet is behaald, maar dat is er dus niet bij een propedeutische fase van minder dan 60 studiepunten, en pas tegen het eind van het eerste jaar van inschrijving, dus eveneens pas na het programma met de eerste 60 studiepunten, en dus niet na de periode met het kleinere aantal studiepunten. Hoe werkt dit dan als zodanig in de praktijk?

² Ook hier, net als bij de vorige voetnoot, kan een propedeutische fase van een hbo-bacheloropleiding minder dan 60 punten omvatten (en dat mag best 30 punten zijn). Er is dan een duidelijk verschil in benadering bij het kunnen repareren van de ontbrekende zaken, dus in het ene geval is daar een jaar voor en in het andere geval een semester. Of gaat in de wetgeving het jaar boven het semester, gezien de formulering? Of is het echt zo bedoeld nl. dat met een kleinere propedeutische fase deze student sneller moet bewijzen in staat te zijn om de opleiding te kunnen volgen en afronden? Maar de regeling voor het studieadvies spreekt wel over 'het eerste jaar van inschrijving'...